

วิชา บริษัท

การบรรยายภาคค่ำ ครั้งที่ ๔ และ ๕

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลนันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

1

บริษัท บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๒ และ ๓ วันศุกร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๘ วันศุกร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.

2

บริษัทจำกัด

3

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๓ ทุนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

หัวข้อที่ ๗ การเลิกบริษัทและชำระบัญชี

4

หัวข้อที่ ๓ ทูนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

๓.๑ ลักษณะของหุ้น

๓.๒ การเรียกเก็บเงินค่าหุ้น

๓.๓ การโอนหุ้น

5

๓.๑.๕ หุ้นมี ๒ ชนิด คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ

หุ้นสามัญ มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่ มีสิทธิออกเสียง มีสิทธิได้รับเงินปันผล และได้รับส่วนแบ่งทรัพย์สินคืนเมื่อบริษัทเลิก

หุ้นบุริมสิทธิ ผู้ถือหุ้นมีสิทธิแตกต่างจากหุ้นสามัญ อาจดีกว่าหรือด้อยกว่า

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(๔) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท

-สิทธิการออกเสียง ดีกว่าหรือด้อยกว่าปกติ เช่น ๑๐ หุ้นรวมกันเป็น ๑ เสียง

-สิทธิในเงินปันผล รับเงินปันผลมากกว่าหรือน้อยกว่าหุ้นสามัญ เช่น สองเท่าของหุ้นสามัญ หรือร้อยละ ๒๕ ของหุ้นสามัญ

มาตรา ๑๑๔๒ ถ้าบริษัทได้ออกหุ้นบุริมสิทธิไปแล้ว ได้กำหนดไว้ว่า บุริมสิทธิจะมีแก่หุ้นนั้น ๆ เป็นอย่างไร ท่านห้ามมิให้แก้ไขอีกเลย

6

๓.๑.๖ ใบหุ้น

(๑) บริษัท(กรรมการ)มีหน้าที่ออกใบหุ้นแก่ผู้ถือหุ้น ใบเดียวหรือหลายใบ

มาตรา ๑๑๒๗ วรรคหนึ่ง ให้บริษัททำใบหุ้น คือใบสำคัญสำหรับหุ้นใบหนึ่งหรือหลายใบ มอบให้เป็นคู่มือแก่ผู้ถือหุ้นจกทุก ๆ คน

มาตรา ๑๑๒๘ ในใบหุ้นทุก ๆ ใบให้กรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราของบริษัทถ้ามี

ในใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อบริษัท

(๒) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น

(๓) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด

(๔) ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จ ให้จดลงว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด

(๕) ชื่อผู้ถือหุ้น หรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ

7

(๒) ประเภทของใบหุ้น ได้แก่ ใบหุ้นชนิดผู้ถือ และใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

มาตรา ๑๑๓๔ ใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น จะออกได้ก็แต่เมื่อมีข้อบังคับของบริษัทอนุญาตไว้ และจะออกให้ได้แต่เฉพาะเพื่อหุ้นซึ่งได้ใช้เต็มค่าแล้ว ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดระบุชื่อย่อมมีสิทธิจะได้รับใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ เมื่อเวนคืนใบหุ้นชนิดระบุชื่อนั้นให้ชดเชยเสีย

มาตรา ๑๑๓๖ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือย่อมมีสิทธิจะมาขอเปลี่ยนเอาใบหุ้นชนิดระบุชื่อได้ เมื่อเวนคืนใบหุ้นฉบับออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นให้ชดเชยเสีย

-ใบหุ้นชนิดผู้ถือ ออกได้เมื่อข้อบังคับกำหนดไว้ และหุ้นนั้นใช้เงินครบแล้ว

-ใบหุ้นชนิดระบุชื่อ คือ ใบหุ้นที่ระบุว่าผู้ถือหุ้นตามที่ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หุ้นตามเลขหมายในใบหุ้น (มาตรา ๑๑๒๘ วรรคสอง (๒) (๕))

-ผู้ถือใบหุ้นระบุชื่อย่อมมีสิทธิเปลี่ยนเป็นใบหุ้นผู้ถือ ส่วนผู้ถือใบหุ้นผู้ถือก็มีสิทธิเปลี่ยนเป็นใบหุ้นระบุชื่อ

8

๓.๒ การเรียกเก็บเงินค่าหุ้น (ส่วนที่เหลือ)

๓.๒.๑ เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

๓.๒.๒ วิธีการเรียกเงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

๓.๒.๓ ผลของการไม่ชำระค่าหุ้นตามที่เรียก ๔ ประการ

9

๓.๒.๑ เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

มาตรา ๑๑๑๐ เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า...

10

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำไปกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้ และในกรณีเช่นนั้น ต้องส่งใช้จำนวนที่
ถ้ามูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก

อนึ่ง เงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้น ต้องมีให้น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าแห่ง
มูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

11

๓.๒.๒ วิธีการเรียกเงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

มาตรา ๑๑๒๐ บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้
ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๑๒๑ การเรียกเงินค่าหุ้นแต่ละคราวนั้น ท่านบังคับว่าให้ส่งคำ
บอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดวันด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์
และผู้ถือหุ้นทุกคนจะต้องใช้เงินตามจำนวนที่เรียกนั้น สุดแต่กรรมการจะได้
กำหนดไปว่าให้ส่งไปยังผู้ใด ณ ที่ใดและเวลาใด

-เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ กรรมการจะเรียกเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องส่งคำบอกกล่าว
เพื่อให้ผู้ถือหุ้น (ลูกหนี้) ทราบ เพราะเป็นหนี้ไม่มีกำหนดเวลา

-คำบอกกล่าวต้องส่งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า **๒๑ วัน** ลงทะเบียน และมีข้อความ
ว่าให้ใช้ค่าหุ้นแก่ใคร พร้อมสถานที่ เวลา

12

๓.๒.๓ ผลของการไม่ชำระค่าหุ้นตามที่เรียก ๔ ประการ

(๑) เสียดอกเบี้ยในอัตราผิดนัดตามมาตรา ๒๒๔ (ปัจจุบันคือ ร้อยละ ๕) โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเรื่องดอกเบี้ยไปในคำบอกกล่าวตามมาตรา ๑๑๒๓ (ฎีกาที่ ๓๘๗๔/๒๕๖๐)

มาตรา ๑๑๒๒ ถ้าและเงินอันจะพึงส่งใช้เป็นค่าหุ้นตามเรียกนั้นผู้ถือหุ้นคนใดมิได้ส่งใช้ตามวันกำหนดไซ้ ผู้นั้นจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันที่กำหนดให้ส่งใช้จนถึงวันที่ได้ส่งเสร็จ

13

(๒) หุ้นอาจถูกริบ

มาตรา ๑๑๒๓ ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดละเลยไม่ส่งใช้เงินที่เรียกค่าหุ้นตามวันกำหนด กรรมการจะส่งคำบอกกล่าวด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้นั้นให้ส่งใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยด้วยก็ได้

ในคำบอกกล่าวอันนี้ ให้กำหนดเวลาไปพอสมควรเพื่อให้ใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ย และต้องบอกไปด้วยว่าให้ส่งใช้ ณ สถานที่ใด อนึ่ง ในคำบอกกล่าวนั้นจะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกริบ

มาตรา ๑๑๒๔ ถ้าในคำบอกกล่าวมีข้อแถลงความถึงการริบหุ้นด้วยแล้ว หากเงินค่าหุ้นที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยยังคงค้างชำระอยู่ตราบใด กรรมการจะบอกริบหุ้นนั้น ๆ เมื่อใดก็ได้

14

มาตรา ๑๑๒๕ หุ้นซึ่งรับแลแล้วนั้นให้เอาออกขายทอดตลาดโดยไม่ชักช้า ได้จำนวนเงินเท่าใดให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น

มาตรา ๑๑๒๖ แม้หาวิธีการรับหุ้นขายหุ้นจะไม่ถูกต้องด้วยระเบียบก็ดี ท่านว่าหาเป็นเหตุให้สิทธิของผู้ถือหุ้นซึ่งรับนั้นเสื่อมเสียไปอย่างไรไม่

มาตรา ๑๑๔๓ ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นของตนเอง หรือรับจำนำหุ้นของตนเอง

-การบอกกล่าวครั้งที่ ๒ ตามมาตรา ๑๑๒๓ เป็นการเรียกทั้งเงินค่าหุ้นที่ค้างและดอกเบี้ย โดยกำหนดเวลาชำระหนี้พอสมควร ไม่จำเป็นต้อง ๒๑ วัน และหากกรรมการประสงค์จะรับหุ้น เมื่อไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด ก็ต้องแจ้งไปในคำบอกกล่าว

15

-กรณีที่คำบอกกล่าวได้แจ้งเรื่องรับหุ้น เมื่อพ้นกำหนดเวลา ก็รับหุ้นขายทอดตลาดได้ทันที (มาตรา ๑๑๒๔ และมาตรา ๑๑๒๕)

-การรับหุ้นไม่ทำให้บริษัทกลายเป็นเจ้าของหุ้น ต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๔๓

-เงินจากการขาย หักใช้ค่าหุ้นและดอกเบี้ย เหลือจึงส่งคืนผู้ถือหุ้น ถ้าขาด ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๑๑๐๖ (การที่เข้าซื้อหุ้นนั้นยอมผูกพันผู้เข้าซื้อโดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทตั้งขึ้นแล้วจะใช้จำนวนเงินค่าหุ้น...)

-การบอกกล่าวครั้งที่ ๒ ตามมาตรา ๑๑๒๓ เป็นเงื่อนไขในการรับหุ้นขายทอดตลาด หากบอกกล่าวไม่ชอบ การรับขายหุ้นก็ไม่ชอบ แต่สิทธิของผู้ซื้อไม่เสียไป (มาตรา ๑๑๒๖)

16

ฎีกาที่ ๔๐๐๓/๒๕๕๙ ตามมาตรา ๑๑๒๐ เงินค่าหุ้นซึ่งยังต้องส่งอีก กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ไม่ชำระค่าหุ้นอีกร้อยละ ๗๕ ที่จองซื้อไว้ตามที่กรรมการโจทก์เรียก โจทก์ยอมมีสิทธิรับหุ้นโดยไม่ต้องรอให้ที่ประชุมใหญ่ของโจทก์จัดประชุมใหญ่เพื่อวินิจฉัยในเรื่องนี้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายมิได้กำหนดให้มีการการจัดประชุมใหญ่เสียก่อนจึงจะชำระค่าหุ้นเพิ่มเติม... ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิรับหุ้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าหุ้นเพิ่มเติมซึ่งจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ จะต้องรับผิดชอบค่าหุ้นเพิ่มเติมรวมทั้งดอกเบี้ย

17

ฎีกาที่ ๒๘๓๗/๒๕๓๗ มาตรา ๑๑๒๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหุ้นที่รับแล้วได้เงินมากกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบ ก็ให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใด ต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้น ส่วนกรณีที่ขายได้เงินน้อยกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้จองซื้อเป็นหนี้ค่าหุ้นบริษัทเป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๐๖ ดังนี้ เมื่อจำเลยจองซื้อหุ้นของบริษัทโจทก์และต้องชำระเงินเต็มมูลค่าหุ้น แต่ไม่ชำระ ย่อมเป็นหนี้บริษัทโจทก์ซึ่งมีผลให้บริษัทโจทก์เรียกให้จำเลยชำระได้ **ดังนั้นทั่วไป** การที่บริษัทโจทก์ขายทอดตลาดหุ้นที่จำเลยจองซื้อได้เงินเท่าใดก็นำมาหักชำระหนี้ที่จำเลยค้างชำระเงินมูลค่าหุ้นได้ เมื่อยังขาดอยู่เท่าใดจำเลยก็ต้องรับผิดชอบใช้ส่วนที่ขาดอยู่แก่โจทก์

18

(๓) หากมีการโอนหุ้น บริษัทไม่รับจดทะเบียนโอนได้

มาตรา ๑๑๒๙ อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท.....

.....

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้
จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๐ หุ้นใดเงินที่เรียกค่าหุ้นยังค้างชำระอยู่ หุ้นนั้นบริษัทจะไม่
ยอมรับจดทะเบียนให้โอนก็ได้

19

(๔) ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน แต่มีสิทธิเข้าประชุม และยังได้เงินปันผลตามสัดส่วนที่ส่งเงินค่าหุ้น

มาตรา ๑๑๗๖ ผู้ถือหุ้นทั่วทุกคนมีสิทธิจะเข้าประชุมในที่ประชุมใหญ่ได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นประชุมชนิดใดคราวใด

มาตรา ๑๑๘๔ ผู้ถือหุ้นใดยังมีได้ชำระเงินค่าหุ้นซึ่งบริษัทได้เรียกเอาแต่ต้นให้เสร็จสิ้น ท่านว่าผู้ถือหุ้นคนนั้นไม่มีสิทธิออกเสียงเป็นคะแนน

มาตรา ๑๒๐๐ การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้
ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้น
บุริมสิทธิ

20

๓.๓ การโอนหุ้น

๓.๓.๑ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดผู้ถือ

๓.๓.๒ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

๓.๓.๓ ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในหุ้นที่โอนไปแล้ว

21

๓.๓.๑ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดผู้ถือ เป็นตราสารเปลี่ยนมือ โอนโดยส่งมอบใบหุ้น

มาตรา ๑๑๓๕ หุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือนั้น ย่อมโอนกันได้เพียงด้วยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน

๓.๓.๒ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

(๑) อาจถูกจำกัดการโอนโดยข้อบังคับบริษัท เช่น ต้องขายแก่ผู้ถือหุ้นเดิม ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ กรรมการเห็นชอบ หรือห้ามขายแก่บริษัทที่ค้าขายแข่ง

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

22

ฎีกาที่ ๕๙๕๓/๒๕๖๑ หุ่นที่ ค. โอนให้ ก. เป็นหุ่นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ่น โดยมีข้อบังคับกำหนดไว้ว่าหุ่นของบริษัทนั้น โอนกันได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคณะกรรมการก่อน และมติในการประชุมของคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการโอนหุ่นต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากกรรมการอย่างน้อย ๕ คน การโอนหุ่นระหว่าง ค. กับ ก. จึงต้องเป็นไปตามข้อบังคับดังกล่าว ขณะที่ ค. ทำสัญญาโอนหุ่นให้ ก. นั้นไม่ได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการ และมิได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ แม้จะแจ้งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นไปยังนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่า ก. เป็นผู้ถือหุ้นที่รับโอนจาก ค. ก็ดี แต่เป็นการกระทำของ ก. ไม่ใช่เป็นของคณะกรรมการ การโอนหุ่นระหว่าง ค. กับ ก. เป็นการฝ่าฝืนต่อข้อบังคับและไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง ก. ไม่ได้กรรมสิทธิ์ในหุ่น และไม่อาจใช้สิทธิในฐานะผู้ถือหุ้น

23

ฎีกาที่ ๓๘๒๙/๒๕๖๔ ข้อบังคับระบุว่า หุ่นของบริษัทเป็นหุ่นสามัญชนิดระบุชื่อ ส่วนการโอนหุ่นนั้น ผู้จะโอนต้องบอกกล่าวให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมก่อน และ หลังจากนั้นแล้ว ๓๐ วัน หากไม่มีผู้ใดประสงค์จะรับโอน จึงจะโอนให้แก่บุคคลภายนอกได้ และต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการด้วย

แม้ไม่มีการจัดทำใบหุ่นให้ผู้ถือหุ้นแต่ละราย แต่เมื่อหุ้นบริษัทมีการออกเลขหมายใบหุ้นแล้ว กรณีจึงต้องบังคับตามมาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง ด้วย แม้ไม่เคยมีการตั้งคณะกรรมการ แต่เมื่อข้อบังคับบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนไว้ และผูกพันเป็นสัญญาในระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทกำหนดให้การโอนหุ่นต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ย่อมเป็นหน้าที่ของบริษัทต้องดำเนินการให้มีคณะกรรมการบริษัทเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับ การไม่มีคณะกรรมการบริษัทมิใช่เหตุที่จะยกขึ้นปฏิเสธการปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการโอนหุ่นดังกล่าว ทั้งข้อบังคับมิได้มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นการโอนหุ่นให้แก่บุคคลภายใน

24

ครอบครัวหรือการโอนหุ้นให้แก่บุตรแล้วไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ การที่ จ. โอนหุ้นตามฟ้องให้จำเลยที่ ๓ บุตรของ จ. ซึ่งไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเดิมแต่เป็นบุคคลภายนอก โดยมีได้บอกกล่าวให้แก่โจทก์และผู้ถือหุ้นเดิมคนอื่น ๆ ทราบเพื่อให้โจทก์และผู้ถือหุ้นเดิมมีโอกาสรับโอนหุ้นจาก จ. ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ เสียก่อนจึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับและเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นจำเลยที่ ๑ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนหุ้นที่ฝ่าฝืนต่อข้อบังคับนั้นได้ตามมาตรา ๑๑๒๙

25

(๒) วิธีการโอน

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่ง ตราสารอันนั้นต้องแถลงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

-การโอนต้องทำตามแบบ คือ ๑) ทำเป็นหนังสือ ๒) ลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ๓) พยานหนึ่งคนลงชื่อรับรองลายมือชื่อ ส่วนเลขหมายหุ้นไม่ใช่สาระสำคัญ

-หากไม่ทำตามแบบ ตกเป็นโมฆะ ผู้รับโอนไม่ใช่ผู้ถือหุ้น แม้จะสุจริต เสียค่าตอบแทน ใช้สิทธิใดๆ เข้าประชุม ลงคะแนนไม่ได้ โอนหุ้นต่อไม่ได้ ผู้รับโอนต่อไม่มีสิทธิเช่นกัน ผู้โอนฟ้องเรียกคืนหุ้นได้ บริษัทไม่ออกใบหุ้นให้ได้

26

ฎีกาที่ ๕๗/๒๕๔๐ การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือ นั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ

แต่ตามหลักฐานใบโอนหุ้นตามคำฟ้องโจทก์และใบสำคัญการโอนหลักทรัพย์คงมีแต่ลายมือชื่อกรรมการผู้มีอำนาจและประทับตราสำคัญของบริษัท อ. ผู้โอน โดยไม่มีรายชื่อผู้รับโอนและพยานลงลายมือชื่อรับรอง การโอนหุ้นระหว่างโจทก์กับบริษัท อ. จึงไม่มีผลไต่กันบริษัทจำเลยที่ ๑ ได้ การที่บริษัทจำเลยที่ ๑ ปฏิเสธการออกใบหุ้นให้แก่โจทก์เป็นสิทธิที่พึงกระทำได้

27

-แม้การไม่ทำตามแบบ ตกเป็นโมฆะ ผู้รับโอนใช้สิทธิใดๆไม่ได้ แต่ถ้าเข้ากรณีของการซื้อขายหุ้น (สังหาริมทรัพย์) ตามมาตรา ๔๕๖ วรรคสาม และมาตรา ๔๕๘ ซึ่งสามารถฟ้องบังคับกันได้ ผู้รับโอนก็ฟ้องผู้โอนให้ดำเนินการตามแบบการโอนหุ้นที่ถูกต้องได้

มาตรา ๔๕๖

สัญญาจะขายหรือจะซื้อ หรือค้ำประกันในการซื้อขายทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับถึงสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาท หรือนำนั่นขึ้นไปด้วย

28

มาตรา ๔๕๘ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่วันที่
เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน

ฎีกาที่ ๑๑๘๘๓/๒๕๕๔ การซื้อขายหุ้นสามัญชนิระบุชื่อเป็นการซื้อขาย
สังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งซึ่งต้องปฏิบัติตาม มาตรา ๔๕๖ วรรคสองและวรรค
สาม ส่วนมาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง เพื่อกำหนดแบบของการโอนหุ้นที่มี
หลักฐานการโอนที่แน่นอนเท่านั้น หาใช่แบบของการซื้อขายหุ้น ผู้ซื้อหุ้นที่
มิได้โอนหุ้นให้ถูกต้องตามบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่อาจอ้างว่าตนเป็นผู้ถือหุ้น
ในบริษัท และไม่อาจใช้สิทธิในฐานะผู้ถือหุ้นตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์บัญญัติไว้เท่านั้น หากทำให้การซื้อขายหุ้นตกเป็นโมฆะไม่

29

(๓) การจดทะเบียนการโอนในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสาม การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือ
บุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับ
โอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๘ บริษัทจำกัดต้องมีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น มีรายการดังต่อไปนี้
คือ

(๑) ชื่อและสำนัก กับอาชีวะ ถ้าว่ามี ของผู้ถือหุ้น ข้อแกลงเรื่องหุ้นของผู้
ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ แยกหุ้นออกตามเลขหมายและจำนวนเงินที่ได้ใช้แล้ว หรือที่
ได้ตกลงกันให้ถือว่าเป็นอันได้ใช้แล้วในหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ

(๒) วันเดือนปีซึ่งได้ลงทะเบียนบุคคลผู้หนึ่ง ๆ เป็นผู้ถือหุ้น

(๓) วันเดือนปีซึ่งบุคคลคนใดคนหนึ่งขาดจากเป็นผู้ถือหุ้น

30

(๔) เลขหมายใบหุ้นและวันที่ลงในใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ และเลขหมายของหุ้นซึ่งได้ลงไว้ในใบหุ้นนั้น ๆ

(๕) วันที่ได้ซื้อใบหุ้นชนิดระบุชื่อ หรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

มาตรา ๑๑๓๙ สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเริ่มแต่วันจดทะเบียนบริษัทนั้นให้รักษาไว้ ณ สำนักงานของบริษัทแห่งที่ได้จดทะเบียนไว้ สมุดทะเบียนนี้ให้เปิดให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายดู...

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังคงเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ทั้งหมดในเวลาประชุม และรายชื่อผู้ที่ขาดจากเป็นผู้ถือหุ้นจำเดิมแต่วันประชุมสามัญครั้งที่แล้วมานั้น ไปยังนายทะเบียนอย่างน้อยปีละครั้ง...

มาตรา ๑๑๔๑ สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องในข้อกระทรวงความบรรดาที่กฎหมายบังคับ หรือให้อำนาจให้เอาลงในทะเบียนนั้น

31

-การโอนที่ถูกต้องตามแบบ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง ใช้บังคับได้ระหว่างคู่สัญญา แต่ยังใช้ยื่นบริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจดทะเบียนการโอนในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น

-สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น สำหรับบันทึกเกี่ยวกับหุ้น ผู้ถือหุ้น จำนวนหุ้น การเปลี่ยนแปลงรายการต่างๆ การขายหุ้น

-ผู้โอนหรือผู้รับโอนเป็นผู้จดทะเบียนก็ได้

-ถ้ากรรมการผู้จัดการบริษัทรู้เห็นการโอนแล้ว เช่น การโอนทำต่อหน้ากรรมการ กรรมการเป็นพยาน เป็นผู้รับโอนหรือเป็นผู้โอนเอง ก็ไม่ต้องจดทะเบียนอีก เป็นหน้าที่กรรมการต้องจัดการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน

32

ฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๕๓๗ การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อจะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น เมื่อจำเลยยังไม่ได้จดทะเบียนการรับโอนหุ้น จึงไม่ถือว่าโจทก์ทั้งสองเป็นผู้ถือหุ้น ไม่มีสิทธิเข้าประชุมในฐานะผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๑๗๖ และไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนมติของที่ประชุมดังกล่าว

33

ฎีกาที่ ๓๙๑๓/๒๕๓๑ การโอนหุ้นทำที่บริษัทจำเลยต่อหน้ากรรมการผู้จัดการของบริษัทจำเลย บริษัทจำเลยจึงมีหน้าที่จดทะเบียนการโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นโดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้โอนหรือผู้รับโอนแจ้งอีก การที่บริษัทจำเลยไม่จดทะเบียนการโอนลงในทะเบียนจึงเป็นความผิดของบริษัทจำเลยเอง แม้มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสาม จะบัญญัติถึงการโอนหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนการโอนลงในทะเบียนว่าจะนำมาใช้ยื่นแก่บริษัทไม่ได้ แต่ก็หมายถึงว่าเป็นเรื่องของผู้โอนและผู้รับโอนโอนหุ้นกันเองโดยบริษัทมิได้รู้เห็นด้วย กฎหมายจึงให้ถือตามที่ปรากฏอยู่ในทะเบียน เมื่อการโอนหุ้นได้โอนกันที่บริษัทจำเลย กรรมการผู้จัดการบริษัทจำเลยรู้เห็นเป็นพยาน จึงมิใช่กรณีที่จะอ้างมาตรา ๑๑๒๙ วรรคสามมาใช้ได้

34

๓.๓.๓ ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในหุ้นที่โอนไปแล้ว

หากหุ้นที่โอนไป ยังใช้เงินค่าหุ้นไม่ครบ ผู้รับโอนมีหน้าที่ใช้เงินให้ครบแก่บริษัท แต่ผู้โอนยังต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัทในจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบบางกรณี

มาตรา ๑๑๓๓ หุ้นซึ่งโอนกันนั้น ถ้าเป็นหุ้นอันยังมิได้ส่งเงินใช้เต็มจำนวนค่าหุ้น ท่านว่าผู้โอนยังคงต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่ยังมิได้ส่งใช้ให้ครบถ้วนนั้น แต่ว่า

(๑) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้อันหนึ่งอันใดของบริษัทซึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังโอน

(๒) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนใช้หนี้ เว้นแต่ความปรากฏขึ้นแก่ศาลว่าบรรดาผู้ที่ยังถือหุ้นของบริษัทอยู่นั้นไม่สามารถออกส่วนใช้หนี้อันเขาจะพึงต้องออกใช้นั้นได้

35

ข้อความรับผิดชอบว่ามานั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้โอนเมื่อพ้นสองปีนับแต่ได้จดทะเบียนการโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

-เป็นความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัท ไม่ใช่บริษัท เพราะโอนหุ้นไปแล้ว ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) ยังชำระค่าหุ้นไม่ครบ

(๒) หนี้บริษัทเกิดขึ้นก่อนโอนหุ้น

(๓) เจ้าหนี้ไม่สามารถเรียกให้บรรดาผู้ถือหุ้นปัจจุบันชำระค่าหุ้นที่ยังค้างอยู่ได้ หากยังเรียกได้ ก็ต้องใช้สิทธิเรียกตามส่วนลงหุ้นที่ยังค้างอยู่ (มาตรา ๑๐๙๖)

(๔) ความรับผิดชอบจำกัดเพียงค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบขณะถูกเรียกร้อง

(๕) อายุความ ๒ ปี นับแต่วันจดทะเบียนการโอนในทะเบียน

36

ตัวอย่าง บริษัท มี ก ข ค เป็นผู้ถือหุ้น ยังชำระค่าหุ้นไม่ครบคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท บริษัทเป็นหนี้นายเอ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมา ค โอนหุ้นให้ ง
 ถ้านายเอ เจ้าหนี้บริษัท เรียกให้บริษัทชำระหนี้ แต่บริษัทไม่สามารถชำระหนี้ได้ รวมทั้ง ก ข และ ง ก็ไม่อาจชำระค่าหุ้นในส่วนที่ยังส่งใช้ไม่ครบ นายเอมีสิทธิเรียกให้ ค ผู้โอนหุ้นรับผิดชอบชำระค่าหุ้นในส่วนที่ ง ผู้รับโอนยังค้างชำระอยู่ ๑๐,๐๐๐ บาท ภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนการโอนในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น
 ถ้าปรากฏว่า ง ผู้รับโอนส่งใช้เงินค่าหุ้นบางส่วนแล้วแก่บริษัทก่อนหน้านี้เป็นเงิน ๔,๐๐๐ บาท นายเอจะเรียกให้ ค รับผิดชอบได้เพียง ๖,๐๐๐ บาท

37

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

๔.๑ การบริหารงานของบริษัท

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

38

๔.๑ การบริหารงานของบริษัท

๔.๑.๑ กรรมการเป็นผู้มีอำนาจบริหารงานของบริษัท

๔.๑.๒ การแต่งตั้งกรรมการและการพ้นจากตำแหน่ง

๔.๑.๓ องค์ประชุมกรรมการและการประชุมกรรมการ

๔.๑.๔ หน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการ

39

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

๔.๒.๑ ประเภทของการประชุมใหญ่

๔.๒.๒ หลักเกณฑ์การประชุม

๔.๒.๓ มติธรรมดาและมติพิเศษ

๔.๒.๔ การเพิกถอนมติ

40

๔.๑.๑ กรรมการเป็นผู้มีอำนาจบริหารงานของบริษัท

มาตรา ๑๑๔๔ บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง

มาตรา ๑๑๖๘ ...

ว่าโดยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๔) บังคับการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามมติของที่ประชุมใหญ่

41

มาตรา ๑๑๖๗ ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน

- กรรมการไม่จำเป็นต้องถือหุ้น มีหน้าที่ปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นโดยไม่ใช้ลูกจ้างของบริษัท แต่เป็นผู้แทนนิติบุคคล กฎหมายกำหนดให้มีความเหมือนตัวแทนด้วยในเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

ฎีกาที่ ๗๘๑๑/๒๕๖๐

ผู้ทำการแทนบริษัทก็คือกรรมการของบริษัทซึ่งมีฐานะเป็นผู้แทนแสดงความประสงค์ของบริษัทตาม มาตรา ๗๐ วรรคสอง แต่กรรมการก็คงมีอำนาจหน้าที่จัดการงานของบริษัทตามที่บริษัทมอบหมายและตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตลอดจนถึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับของบริษัทและอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่ตามมาตรา ๑๑๔๔ และตามผลของมาตรา

๑๑๖๗ กรรมการมีฐานะเป็นผู้แทนและเป็นเสมือนตัวแทนของบริษัทด้วย
ฎีกาที่ ๑๘๐๘/๒๕๙๔ กรรมการเป็นผู้แทนของบริษัท ไม่ใช่ตัวแทนรับมอบ
อำนาจทั่วไปตามมาตรา ๘๐๑ กรรมการสามารถทำกิจการตามมาตรา
 ๘๐๑ (๑) ถึง (๖) จึงสามารถเป็นผู้แทนบริษัทฟ้องคดี กรรมการเป็นผู้แทน
 representative ไม่ใช่ตัวแทน agent

ฎีกาที่ ๑๐๐๐๖/๒๕๕๙ มาตรา ๑๑๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันใน
 ระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตาม
 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน” และมาตรา ๘๒๐
 บัญญัติว่า “ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลาย
 อันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน”
 หมายความว่า กิจการใดอันตัวแทนได้กระทำไปในขอบอำนาจของตัวแทน
 นั้นเป็นการกระทำของตัวการ จำเลยที่ ๑ นิติบุคคลจึงต้องผูกพันต่อ

บุคคลภายนอกในการกระทำของจำเลยที่ ๒ กรรมการผู้มีอำนาจทำการ
 แทน ที่ได้กระทำไปภายในวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๒ ไม่
 ผูกพันรับผิดชอบส่วนตัวต่อโจทก์ตามมาตรา ๑๑๖๗ และมาตรา ๘๒๐
 -**ผู้ถือหุ้นมีอำนาจครอบงำกิจการ มาตรา ๑๑๔๔ ด้วยการควบคุมการ**
ทำงานของกรรมการ เช่น ถอดถอนได้ (มาตรา ๑๑๕๑) บังคับให้ปฏิบัติตาม
 มติที่ประชุมใหญ่ (มาตรา ๑๑๖๘ วรรคสอง (๔)) ฟ้องเรียกค่าเสียหายเมื่อ
 ทำผิดหน้าที่ (มาตรา ๑๑๖๙)

๔.๑.๒ การแต่งตั้งกรรมการและการพ้นจากตำแหน่ง

(๑) จำนวนกรรมการ เป็นไปตามข้อบังคับบริษัท (มาตรา ๑๑๐๘ (๑) และ มาตรา ๑๑๔๔) หากไม่ได้กำหนด เป็นไปตามมติที่ประชุมใหญ่ (มาตรา ๑๑๕๐) อาจมีจำนวนเท่าใดก็ได้

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(๑) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท

มาตรา ๑๑๔๔ บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน ด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท ...

มาตรา ๑๑๕๐ ผู้เป็นกรรมการจะพึงมีจำนวนมากน้อยเท่าใด....ให้สุดแล้วแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนด

(๒) กรรมการชุดแรกแต่งตั้งโดยที่ประชุมตั้งบริษัท (มาตรา ๑๑๐๘ (๖))

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ.....

(๖) เลือกตั้งกรรมการ.....

(๓) กรรมการชุดต่อไปตั้งจากที่ประชุมใหญ่โดยมติธรรมดา (มาตรา ๑๑๕๑) โดยปกติ กรรมการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คือ

-ทุกครั้งที่ประชุมใหญ่สามัญ กรรมการ ๑ ใน ๓ ต้องออกจากตำแหน่ง โดยในปีแรกและปีที่สอง ถ้าไม่ได้ตกลงกัน ก็ให้จับสลาก ส่วนปีหลัง ๆ ให้กรรมการที่อยู่ยาวนานสุดออก (มาตรา ๑๑๕๒ มาตรา ๑๑๕๓ และมาตรา ๑๑๗๑)

มาตรา ๑๑๕๑ อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้น อาจจะตั้งหรือถอนได้

มาตรา ๑๑๕๒ ในเมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกภายหลังแต่จดทะเบียนบริษัทก็ดี และในเมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกในปีทุก ๆ ปีต่อไปก็ดี ผู้เป็นกรรมการต้องออกจากตำแหน่ง โดยจำนวนหนึ่งในสามเป็นอัตรา ถ้าและจำนวนกรรมการจะแบ่งออกให้ตรงเป็นส่วนสามไม่ได้ ก็ให้ออกโดยจำนวนใกล้เคียงที่สุดกับส่วนหนึ่งในสาม

มาตรา ๑๑๕๓ ตัวกรรมการที่จะต้องออกจากตำแหน่งในปีแรกและปีที่สองภายหลังจดทะเบียนบริษัทนั้น ถ้ากรรมการมิได้ตกลงกันไว้เองเป็นวิธีอื่นไซ้ ก็ให้จับสลากกัน ส่วนปีหลัง ๆ ต่อไปให้กรรมการคนที่ได้อยู่ในตำแหน่งนานที่สุดนั้นเป็นผู้ต้องออก

กรรมการผู้ออกไปนั้นจะเลือกเข้ารับตำแหน่งอีกก็ได้

มาตรา ๑๑๗๑ ให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นทั่วไปเป็นประชุมใหญ่ภายในหกเดือนนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนบริษัท และต่อนั้นไปก็ให้มีการประชุมเช่นนี้ครั้งหนึ่งเป็นอย่างน้อยทุกระยะเวลาสิบสองเดือน

การประชุมเช่นนี้ เรียกว่าประชุมสามัญ

(๔) การพ้นจากตำแหน่งเพราะลาออก (มาตรา ๑๑๕๓/๑ และ ๑๑๕๕) สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ใบลาออก (เป็นหนังสือ) ไปถึงบริษัท โดยกรรมการที่ลาออกจะแจ้งการลาออกไปยังนายทะเบียนด้วยก็ได้ แต่เป็นหน้าที่บริษัทที่ต้องจดทะเบียนภายใน ๑๔ วัน (มาตรา ๑๑๕๗)

-บริษัทจะเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งกรรมการ (มาตรา ๑๑๕๑) หรือ คณะกรรมการตั้งกรรมการขึ้นทดแทนก็ได้ กรณีตั้งทดแทนมีระยะเวลาเท่าวาระของกรรมการผู้ออกไป (มาตรา ๑๑๕๕)

มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๑๕๑ อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้น อาจจะต้องหรือถอนได้

มาตรา ๑๑๕๕ ถ้าตำแหน่งว่างลงในสภากกรรมการเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระไซ้ ท่านว่ากรรมการจะเลือกผู้อื่นตั้งขึ้นใหม่ให้เต็มที่ว่างก็ได้ แต่บุคคลที่ได้เป็นกรรมการใหม่เช่นนั้น ให้มีเวลาอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ออกไปนั้นชอบที่จะอยู่ได้

ฎีกาที่ ๒๗๔๗/๒๕๖๐

โจทก์ยื่นใบลาออกต่อจำเลยเพื่อลาออกจากตำแหน่งกรรมการโดยส่งหนังสือยืนยันการลาออกให้แก่กรรมการผู้จัดการของจำเลย จำเลยได้รับหนังสือแล้วเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ การลาออกมีผลนับแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวันที่ใบลาออกไปถึงจำเลยตามมาตรา ๑๑๕๓/๑ วรรคหนึ่ง โจทก์จึงไม่ได้เป็นกรรมการของจำเลยอีกต่อไปแล้ว เมื่อกรรมการของจำเลยมีการเปลี่ยนแปลงจำเลยมีหน้าที่ต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๑๑๕๗

(๕) การพ้นจากตำแหน่งเพราะล้มละลาย เป็นผู้ไร้ความสามารถ (มาตรา ๑๑๕๔) บริษัทจะเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งกรรมการ (มาตรา ๑๑๕๑) หรือคณะกรรมการตั้งกรรมการขึ้นทดแทนก็ได้ กรณีตั้งทดแทนมีระยะเวลาเท่าวาระของกรรมการผู้ออกไป (มาตรา ๑๑๕๕)

มาตรา ๑๑๕๔ ถ้ากรรมการคนใดล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ไซ้ ท่านว่ากรรมการคนนั้นเป็นอันขาดจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๑๕๑ อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้น อาจจะตั้งหรือถอนได้

มาตรา ๑๑๕๕ ถ้าตำแหน่งว่างลงในสภากรรมการเพราะเหตุอื่นนอกจาก ถึงคราวออกตามวาระไซ้ ท่านว่ากรรมการจะเลือกผู้อื่นตั้งขึ้นใหม่ให้เต็มทีว่างก็ได้ แต่บุคคลที่ได้เป็นกรรมการใหม่เช่นนั้น ให้มีเวลาอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ออกไปนั้นชอบที่จะอยู่ได้

(๖) การพ้นจากตำแหน่งเพราะถูกถอดถอน (มาตรา ๑๑๕๑)

-ที่ประชุมใหญ่ถอนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑๕๑

-กรรมการที่ถูกถอนอาจถูกตั้งขึ้นตามมา

(ก) มติที่ประชุมใหญ่ (มาตรา ๑๑๕๑)

(ข) คณะกรรมการ เพราะมีการลาออก ล้มละลาย ไร้ความสามารถ (รวมทั้ง ตาย ขาดคุณสมบัติ ไม่มีในต้วบท) (มาตรา ๑๑๕๕) หรือ

(ค) มติที่ประชุมใหญ่อันเนื่องมาจากถอนกรรมการเดิมและตั้งกรรมการใหม่ (มาตรา ๑๑๕๖)

-เมื่อที่ประชุมใหญ่ถอนแล้ว อาจตั้งกรรมการแทนโดยที่ประชุมใหญ่เอง ตามมาตรา ๑๑๕๖ (ไม่ใช่มาตรา ๑๑๕๑) หรือคณะกรรมการตั้งกรรมการขึ้นทดแทนก็ได้ (มาตรา ๑๑๕๕) ทั้งสองกรณี กรรมการที่ตั้งมีระยะเวลาเท่าวาระของกรรมการผู้ออกไป (มาตรา ๑๑๕๕)

มาตรา ๑๑๕๑ อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้น อาจจะตั้งหรือถอนได้

มาตรา ๑๑๕๕ ถ้าตำแหน่งว่างลงในสภากรรมการเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระไซ้ ท่านว่ากรรมการจะเลือกผู้อื่นตั้งขึ้นใหม่ให้เต็มที่ว่างก็ได้ แต่บุคคลที่ได้เป็นกรรมการใหม่เช่นนั้น ให้มีเวลาอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ออกไปนั้นชอบที่จะอยู่ได้

มาตรา ๑๑๕๖ ถ้าที่ประชุมใหญ่ถอนกรรมการผู้หนึ่งออกก่อนครบกาลกำหนดของเขา และตั้งคนอื่นขึ้นไว้แทนที่ไซ้ ท่านว่าบุคคลที่เป็นกรรมการใหม่นั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ถูกถอนนั้นชอบที่จะอยู่ได้

(๗) กรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งพร้อมกันจนไม่เหลือกรรมการ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๗๓ ผู้ถือหุ้นถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียขอให้ศาลตั้งผู้แทนชั่วคราวได้

มาตรา ๗๓ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้แทนของนิติบุคคล และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการปล่อยตำแหน่งว่างไว้น่าจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอศาลจะแต่งตั้งผู้แทนชั่วคราวขึ้นก็ได้

๔.๑.๓ องค์ประชุมกรรมการและการประชุมกรรมการ

(๑) องค์ประชุม

มาตรา ๑๑๕๙ ในจำนวนกรรมการนั้น แม้ตำแหน่งจะว่างไปบ้าง กรรมการที่มีตัวอยู่ก็ย่อมทำกิจการได้ แต่ถ้าในเวลาใดจำนวนกรรมการลดน้อยลงกว่าจำนวนอันจำเป็นที่จะเป็นองค์ประชุมได้ตลอดเวลาเช่นนั้น กรรมการที่มีตัวอยู่ย่อมทำกิจการได้เฉพาะแต่ในเรื่องที่จะเพิ่มกรรมการขึ้นให้ครบจำนวนหรือนัดเรียกประชุมใหญ่ของบริษัทเท่านั้น จะกระทำการอย่างอื่นไม่ได้

มาตรา ๑๑๖๐ กรรมการจะวางกำหนดไว้ก็ได้ว่า จำนวนกรรมการเข้าประชุมกี่คนจึงจะเป็นองค์ประชุมทำกิจการได้ ถ้าและมิได้กำหนดไว้ตั้งนั้นไซ้ (เมื่อจำนวนกรรมการเกินกว่าสามคน) ท่านว่าต้องมีกรรมการเข้าประชุมสามคนจึงจะเป็นองค์ประชุมได้

-กรณีข้อบังคับบริษัทไม่ได้กำหนดเรื่ององค์ประชุมกรรมการ ให้ที่ประชุมกรรมการเป็นผู้กำหนด หากไม่กำหนด หลักทั่วไปคือเกินกึ่งหนึ่งเป็นองค์ประชุม แต่ถ้าบริษัทมีกรรมการเกิน ๓ คน หลักคืออย่างน้อย ๓ คน เป็นองค์ประชุม

ตัวอย่าง

บริษัทมีกรรมการ ๑ ตำแหน่ง ต้องมีกรรมการ ๑ คนเข้าประชุม
บริษัทมีกรรมการ ๒ ตำแหน่ง ต้องมีกรรมการ ๒ คนเข้าประชุม
บริษัทมีกรรมการ ๓ ตำแหน่ง ต้องมีกรรมการ ๒ คนเข้าประชุม
บริษัทมีกรรมการ ๔ ตำแหน่ง ต้องมีกรรมการ ๓ คนเข้าประชุม

-ถ้ากรรมการว่างลง เช่น ลาออก ตาย จนไม่ครบองค์ประชุม กรรมการที่เหลือต้องเรียกประชุมใหญ่วิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๑๕๑ กรรมการจะใช้อำนาจตามมาตรา ๑๑๕๕ ไม่ได้ และในที่ประชุมจะพิจารณาเรื่องอื่นโดยไม่แก้ไขข้อบกพร่องก่อนไม่ได้

ฎีกาที่ ๙๔๗๑/๒๕๕๙ บริษัทมีกรรมการ ๒ คน เมื่อกรรมการคนหนึ่งถึงแก่กรรม จึงเป็นกรณีที่จำนวนกรรมการลดน้อยลงกว่าจำนวนอันจำเป็นที่จะเป็นองค์ประชุมได้ตลอดเวลาตามมาตรา ๑๑๕๙ กรรมการที่เหลือเพียงคนเดียวต้องเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเรื่องจำนวนกรรมการที่ไม่ครบองค์ประชุมเสียก่อน มิใช่จะนัดเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องอื่น ๆ โดยมีได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องอื่น

(๒) การเรียกประชุมกรรมการ

มาตรา ๑๑๖๒ กรรมการคนหนึ่งคนใดจะนัดเรียกให้ประชุมกรรมการเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๑๑๖๓ กรรมการจะเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานที่ประชุม และจะกำหนดเวลาว่าให้อยู่ในตำแหน่งเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าหากมิได้เลือกกันไว้เช่นนั้น หรือผู้เป็นประธานไม่มาประชุมตามเวลาที่ได้นัดหมายไว้ กรรมการที่มาประชุมจะเลือกกันคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานในการประชุมเช่นนั้นก็ได้

-กรรมการผู้เรียกประชุมไม่จำเป็นต้องเป็นประธานกรรมการตามมาตรา ๑๑๖๓ และจะเรียกโดยวิธีใดก็ได้ ต่างจากมาตรา ๑๑๗๕ เรียกประชุมใหญ่ให้ดูฎีกาที่ ๑๕๓๒/๒๕๕๗ ซึ่งข้อบังคับกำหนดให้ประธานเป็นผู้เรียก แต่รับเอาบทบัญญัติ ป.พ.พ. บริษัทจำกัดมาเป็นข้อบังคับด้วย

ฎีกาที่ ๑๕๓๒/๒๕๕๗ เมื่อตำแหน่งประธานกรรมการของจำเลยที่ ๑ วาง
 ลง กรณีจึงไม่มีประธานที่จะเรียกประชุมกรรมการ มีเหตุขัดข้องไม่อาจ
 ดำเนินการตามข้อบังคับที่ระบุว่าให้ประธานกรรมการเป็นผู้นัดเรียกประชุม
 กรรมการ เมื่อเกิดกรณีเช่นนี้ตามข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ ระบุให้รับเอา
 บทบัญญัติใน ป.พ.พ. ว่าด้วยบริษัทจำกัดเป็นข้อบังคับของบริษัท ซึ่งมาตรา
 ๑๑๖๒ บัญญัติว่า กรรมการคนหนึ่งคนใดจะนัดเรียกให้ประชุมกรรมการ
 เมื่อใดก็ได้ การที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจนัดเรียก
 ประชุมกรรมการจึงเป็นไปตามข้อบังคับ ส่วนการเรียกประชุมกรรมการโดย
วิธีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ตามข้อบังคับไม่ได้กำหนดวิธีการนัด
เรียกประชุมไว้...เมื่อไม่สามารถติดต่อใจทักโดยวิธีอื่น จึงต้องนัดเรียก
ประชุมกรรมการโดยวิธีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ การเรียกประชุม
 จึงไม่ขัดต่อข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ และไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

(๓) การลงคะแนน

มาตรา ๑๑๖๑ ข้อปรึกษาซึ่งเกิดเป็นปัญหาในที่ประชุมกรรมการนั้นให้
 ขาดตัดสินเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ถ้าและคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ผู้เป็น
 ประธานเป็นผู้ออกเสียงชี้ขาด

-เสียงข้างมาก พิจารณาจากจำนวนผู้เข้าประชุม โดยประธานมีสิทธิออก
 เสียงอีกครั้งกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน

(๔) การเป็นกรรมการเป็นเรื่องเฉพาะตัว

-จะมอบฉันทะ มอบอำนาจให้บุคคลอื่นประชุมแทน เป็นองค์ประชุม
ลงคะแนนแทนไม่ได้

ฎีกาที่ ๓๓๖๒/๒๕๓๒ การเป็นกรรมการบริษัทเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว กรรมการจึงต้องกระทำการด้วยตนเอง จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำแทนตนในฐานะกรรมการบริษัทหาได้ไม่ เมื่อข้อบังคับของบริษัทโจทก์ระบุว่าการกรรมการซึ่งลงลายมือชื่อผูกพันบริษัทโจทก์คือ นาง ก. ลงลายมือชื่อร่วมกับ นาย ข. ดังนั้นการที่ นาง ก. ลงลายมือชื่อในนามตนเองและลงลายมือชื่อในฐานะตัวแทนผู้รับมอบอำนาจจากนาย ข. ในคำฟ้อง จึงไม่มีผลผูกพันบริษัทโจทก์

๔.๑.๔ หน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการ

มาตรา ๑๑๖๘ ในอันที่จะประกอบกิจการของบริษัทนั้น กรรมการต้องใช้ความเอื้อเฟื้อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง

ว่าโดยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) การใช้เงินค้ำหุ้นนั้น ได้ใช้กันจริง
- (๒) จัดให้มีและรักษาไว้ให้เรียบร้อย ซึ่งบรรดาสมุดบัญชีและเอกสารที่กฎหมายกำหนดไว้
- (๓) การแจกเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้เป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- (๔) บังคับการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามมติของที่ประชุมใหญ่

อนึ่ง ท่านห้ามมิให้ผู้เป็นกรรมการประกอบการค้าขายใด ๆ อันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัทนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างค้าขายอื่นซึ่งประกอบกิจการมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและแข่งขันกับกิจการของบริษัท โดยมีได้รับความยินยอมของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น

บทบัญญัติที่กล่าวมาข้างบนนี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนของกรรมการด้วย

มาตรา ๑๑๖๙ ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท บริษัทจะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นมาก็ได้

อนึ่ง การเรียกร้องเช่นนี้ เจ้าหนี้ของบริษัทจะเป็นผู้เรียกบังคับก็ได้ เท่าที่เจ้าหนี้ยังคงมีสิทธิเรียกร้องแก่บริษัทอยู่

(๑) หน้าที่ใช้ความระมัดระวังในการจัดการงาน มาตรฐานของผู้ประกอบการค้าเอาใจใส่ในกิจการของตน

ต้องดำเนินการตามวิชาชีพนั้น เช่น เป็นกรรมการธนาคาร ใช้มาตรฐานนายธนาคาร ไม่ใช่มาตรฐานของตัวกรรมการ

ฎีกาที่ ๒๑๙๑/๒๕๔๑ มาตรา ๑๑๖๘ วรรคแรก บัญญัติให้กรรมการใช้ความเอื้อเพื่อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขาย ผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง ส่วนวรรคสองหมายถึง กิจกรรมที่จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษมากขึ้น หาได้หมายความว่า กรรมการจะต้องร่วมกันรับผิดชอบกิจการ ๔ ประการ ที่บัญญัติในวรรคสอง มาตรา ๑๑๖๘ เท่านั้นไม่

เมื่อมาตรา ๑๑๖๘ บัญญัติให้กรรมการทุกคนต้องมีหน้าที่เอื้อเพื่อสอดส่อง การจะเป็นกรรมการของบริษัทใด กรรมการผู้นั้นจึงต้องประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจในการประกอบกิจการของบริษัทนั้นด้วย มิฉะนั้นกรรมการก็ไม่อาจเอื้อเพื่อสอดส่องกิจการให้ดีได้ ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ต้องอาศัยกรรมการผู้มีความรอบรู้ในธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย เพื่อให้เอื้อเพื่อสอดส่องกิจการของธนาคารให้ลุล่วงไปด้วยดี การที่ธุรกิจของโจทก์ประสบปัญหามาเป็นเวลานาน..ไม่ว่าการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องอยู่

ในระดับไม่พอใช้จนถึงด้วยคุณภาพจัดชั้นเป็นสูญและสงสัยจำนวนสูง การแสดงผลกำไร...ผิดพลาดเพราะแท้จริงแล้วธุรกิจของโจทก์ขาดทุนมิใช่กำไร มีการให้สินเชื่อแก่กลุ่มผู้บริหารมาก....หนี้ในกลุ่มดังกล่าว หลักประกันไม่คุ้มหรือไม่มีเลย จำเลย....เป็นกรรมการของโจทก์มีหน้าที่ต้องดูแลการบริหารกิจการของโจทก์มิให้เสียหาย กลับปล่อยให้มีการให้สินเชื่อโดยหลักประกันไม่คุ้ม เมื่อหนี้ถูกจัดเป็นหนี้เสียก็ได้เร่งรัดติดตามหนี้ แม้ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งให้มีการแก้ไขข้อผิดพลาด...ก็หาได้ดำเนินการใด ...โดยสามัญสำนึกของวิญญูชนผู้ประกอบการค้าเช่นนั้นควรจะพึงรู้ได้ แต่มิได้กระทำการใดเพื่อปกป้องความเสียหายอันจะเกิดแก่โจทก์ จึงถือได้ว่าจำเลยที่... มิได้ใช้ความเอื้อเพื่อสอดส่องในการประกอบกิจการของโจทก์ จะอ้างว่าไม่รับรู้การบริหารงานของโจทก์หรือมิได้มาทำงานเป็นประจำก็ดี ไม่มีหน้าที่ที่ดีเพื่อขัดความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่

(๒) หน้าที่เฉพาะตามมาตรา ๑๑๖๘ วรรคสอง ๔ อนุมาตรา

-ใช้เงินค่าหุ้นกันจริง ครั้งแรกอย่างน้อยร้อยละ ๒๕ (มาตรา ๑๑๑๐ วรรคสอง) พร้อมส่วนล้ำมูลค่าหุ้น (มาตรา ๑๑๐๕ วรรคสอง) และห้ามหักหนี้กับบริษัท (มาตรา ๑๑๑๙)

-จัดให้มีและเก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารอื่น เช่น บัญชีเงินสด บัญชีแสดงทรัพย์สิน (มาตรา ๑๒๐๖ (๑) (๒)) สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น (มาตรา ๑๑๓๙)

-แจกเงินปันผลหรือดอกเบี้ย เมื่อมีกำไร ที่ประชุมใหญ่อนุมัติ (มาตรา ๑๒๐๑ และ ๑๒๐๒)

-บังคับการตามมติที่ประชุมใหญ่

(๓) หน้าที่ไม่ค้าขายแข่ง

-ห้ามประกอบการค้าขาย สภาพอย่างเดียวกันและแข่งขันกับการค้าขายของบริษัท ในนามตนเองหรือผู้อื่น

สภาพ ดูจากวัตถุประสงค์ของบริษัทและกรรมการ

แข่งขัน ดูจาก เวลา และสถานที่

-ห้ามเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดที่ประกอบกิจการ สภาพอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของบริษัท

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนหรือไม่ก็ตาม

-ข้อยกเว้นคือ ได้รับความยินยอมของที่ประชุมใหญ่

-ผลของการฝ่าฝืน

รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๑๖๙

(๔) ความรับผิดชอบของกรรมการต่อบริษัท

-หากกรรมการได้กระทำผิดหน้าที่ตามข้อบังคับหรือตามมติที่ประชุมใหญ่ หรือตามข้อ (๑) ถึง (๓) จนเกิดความเสียหาย อาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ตามมาตรา ๑๑๖๙ ผู้มีอำนาจฟ้อง ได้แก่ บริษัท ผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ของบริษัท

-กรณีผู้ถือหุ้นฟ้อง ต้องเนื่องจากบริษัทไม่ยอมฟ้อง (มีการบอกกล่าวให้บริษัทฟ้องแล้ว) เพราะกรรมการเป็นผู้แทนนิติบุคคล เป็นการฟ้องแทนและเพื่อประโยชน์บริษัท ไม่ใช่เพื่อตนเอง (คำขอตายฟ้องให้กรรมการรับผิดชอบบริษัท) บริษัทต้องมีสิทธิฟ้องคดี ถ้าบริษัทฟ้องแล้วจะฟ้องอีกไม่ได้ และจะฟ้องขอให้ศาลบังคับเรื่องอื่นนอกจากค่าสินไหมทดแทนไม่ได้

ฎีกาที่ ๙๑๙๑/๒๕๖๐ เมื่อโจทก์ที่ ๑ บริษัทจำกัด ใช้สิทธิฟ้องร้องจำเลย ในฐานะกรรมการที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท โดยให้จำเลยปิดบัญชีหรือร่วมกันกับผู้มีอำนาจอื่นปิดบัญชีเงินฝากธนาคารและส่งมอบแคชเชียร์เช็คพร้อมส่งมอบเงินพิพาทหรือชำระเงินแก่โจทก์ที่ ๑ แล้ว โจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๔๑ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้น จึงไม่ใช่บุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๕ และมีใช้กรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง อันจะเป็นเหตุให้ผู้ถือหุ้นต้องฟ้องแทน หรือฟ้องเพื่อประโยชน์ของบริษัท ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง โจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๔๑ จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎีกาที่ ๘๙๑๔/๒๕๕๙ คำฟ้องของโจทก์อาศัยสิทธิความเป็นเจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นมาฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแทนบริษัทซึ่งไม่ยอมฟ้องร้องตามมาตรา ๑๑๖๙ โดยบทกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่บริษัทยังไม่เลิกและกรรมการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ถ้าบริษัทไม่ยอมฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการ ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ แต่ปรากฏว่าในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ บริษัทถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทขีดชื่อออกจากทะเบียนไปแล้วโดยที่ไม่ปรากฏว่าศาลมีคำสั่งให้จัดซื้อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียน จึงต้องถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกันแล้วในขณะที่ฟ้องคดีนี้ตามมาตรา ๑๒๖๔ (เดิม)

ฎีกาที่ ๑๔๒๖/๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท ๆ จะฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมจะฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่ากล่าวก็ได้ นั้น เป็นการให้อำนาจแก่ผู้ถือหุ้นฟ้องกรรมการบริษัทผู้ทำให้บริษัทเสียหาย ซึ่งโดยปกติบริษัทย่อมเป็นผู้ฟ้องเรียกให้กรรมการผู้นั้นชดใช้ค่าเสียหายแก่บริษัท ส่วนผู้ถือหุ้นจะเป็นผู้ฟ้องตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง ได้นั้น จะต้องฟ้องแทนหรือฟ้องเพื่อประโยชน์ของบริษัท เฉพาะกรณีที่บริษัทไม่ฟ้องและเป็นการฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น แต่การที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ขอให้พิพากษานิติกรรมขายสิทธิตามสัญญาจะซื้อจะขายระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ เป็นโมฆะ หาใช่เป็นการฟ้องเพื่อเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ ๑ ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎีกาที่ ๔๖๐๕/๒๕๖๑ โจทก์อ้างว่าเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงในบริษัทจำเลยที่ ๑ ผู้ถือหุ้นทุกคนของบริษัทถือหุ้นแทนโจทก์ หากเป็นจริง โจทก์ก็เป็นเพียงผู้ถือหุ้น ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคล มีสิทธิเพียงควบคุมการดำเนินงานของกรรมการตามที่กฎหมายบัญญัติ หากอาจก้าวล่วงเข้าไปจัดการงานของบริษัท หรือหากกรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท ซึ่งบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแล้วบริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง อันเป็นการใช้สิทธิของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัท แต่ผู้ถือหุ้นหาอาจจะเข้ามาดำเนินการฟ้องเพิกถอนนิติกรรมสัญญาที่กรรมการบริษัทกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้นิติกรรมการจดทะเบียนซื้อขายทรัพย์สินตามฟ้องระหว่างบริษัทจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๕ เป็นโมฆะ และให้โอนทรัพย์สินกลับมาเป็นของบริษัทจำเลยที่ ๑ ตามเดิม...

-กรณีเจ้าหนี้บริษัทฟ้องฟ้องได้เท่าที่ ยังคงมีสิทธิเรียกร้องแก่บริษัท และค่าสินไหมทดแทนตกแก่บริษัท ต้องเรียกจากบริษัทอีกทอดหนึ่ง

-ข้อยกเว้นความรับผิด

มาตรา ๑๑๗๐ เมื่อการซึ่งกรรมการคนใดได้ทำไปได้รับอนุมัติของที่ประชุมใหญ่แล้ว ท่านว่ากรรมการคนนั้นไม่ต้องรับผิดในการนั้นต่อผู้ถือหุ้นซึ่งได้ให้อนุมัติหรือต่อบริษัทอีกต่อไป

ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นซึ่งมิได้ให้อนุมัติด้วยนั้นฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ประชุมใหญ่ให้อนุมัติแก่การเช่นนั้น

หากการที่เกิดความเสียหายได้ทำไปโดยได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ไม่ว่าก่อนหรือหลังการกระทำ กรรมการไม่ต้องรับผิดต่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นที่อนุมัติ แต่ผู้ถือหุ้นที่ไม่ได้อนุมัติยังฟ้องให้รับผิดได้ภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่อนุมัติ